

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 16 mars 1906, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring dels af 22 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet, dels och af 16 § i förordningen om kyrkostämman m. m.

Lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tvenne till utskottet hänvisade, inom Andra Kammaren af herr *B. P. Ersson* väckta motioner, n:is 54 och 55. Motionen n:o 54 är af följande lydelse:

»I kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 § 22 stadgas: »Val skall, där så äskas, ske med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skilje lotten». I rättegångsbalkens 1 kap. 1 § heter det: »Enhvar, som i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad är, äge rösträtt vid nämndemansval inom den valkrets, han tillhör; och hafve hvarje röstande en röst. Vid lika röstetal skilje lotten». Likaledes stadgas i kungl. förordningen om skiftesverket i riket den 9 november 1866 § 19, att godemän skola å allmän kommunalstämma väljas samt att en röst skall tillkomma hvarje röstande. Och § 9 i kungl. förordningen om landsting den 21 mars 1862 lyder: »Då landstingsmän genom medelbara val utses, äger hvarje valman en röst, och skall omröstningen med slutna sedlar verkställas».

För att angifna lagrum skola blifva öfverensstämmande med hvarandra föreslås, att i 22 § inskjutas orden: och hafve hvarje röstande en röst.

Att uppfattningen och tolkningen i första början efter förordningens tillkomst varit så, framgår tydligt af de rättegångar, som förevarit härutinnan. Men genom kungl. resolution den 12 maj 1876 — där det heter: »Vid val, äfven där de ske med slutna sedlar, skall röstvärdet efter fyrktal beräknas, och icke efter hufvudtal» — har ett af de ursprungliga syftemålen med denna paragraf blifvit helt och hållet tillintetgjordt. Följden af tillämpningen i enlighet med den kungl. resolutionen blir endast tidsutdräkt och obehag vid valen. Ändamålet med den slutna omröstningen skall väl vara att förekomma obehörigt tryck, vare sig af vänskap eller makt, på osjälfständiga valmän och att utan sidoinflytande få fram de personer, som äro lämpligast för sitt kall och åtnjuta de flestas förtroende. Om val äskas att förrättas med slutna sedlar, och röstvärdet skall tecknas utanpå den slutna valsedeln och före dess nedläggande i valurnan jämföras med fyrktalet i röstlängden, är det en lätt sak för valmännen att veta, hvilken person som har denna röstsiffra, och sålunda vid valsedlarnes öppnande få reda på huru den personen röstat, och detta så mycket lättare därigenom att fyrktalen i en röstlängd äro mycket varierande och högst få personer hafva samma fyrktal. Det kan väl icke förnekas, att ett flertal valmän, om än med lägre röstsiffra, tillsammans böra bättre känna och kunna bättre bedöma en persons karaktär och lämplighet för kallet i fråga, än ett fåtal med högre röstsiffra.

För vinnande af likhet i lag och likhet inför lagen hemställes, att Riksdagen för sin del beslutar, att kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 § 22 må erhålla följande lydelse:

Val skall där så äskas ske med slutna sedlar, och hafve hvarje röstande en röst. Mellan lika röstetal skilje lotten.»

I motionen n:o 55 anföres:

»I kungl. förordningen om kyrkostämma den 21 mars 1862 § 16 stadgas: »Val skall där så äskas ske med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skilje lotten».

Denna paragraf har ordagrant samma lydelse som 22 § i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, och då i nästföregående motion är föreslagen samma ändring i denna 22 §, som här ifrågasättes, hänvisas till den däri intagna motivering i tillämpliga delar, och hemställes, att Riksdagen för sin del beslutar, att 16 § i kungl.

förordningen om kyrkostämma m. m. den 21 mars 1862 må erhålla följande lydelse:

Val skall, där så äskas, ske med slutna sedlar, och hafve hvarje röstande en röst. Mellan lika röstetal skilje lotten.»

Enligt 8 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet är enhvar, hvilken är medlem af kommunen samt i allmänhet förbunden att till kommunen erlägga skatt och icke häftar för oguldna kommunalutskylder, berättigad deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut, och medför denna befogenhet, jämlikt 4 § i förordningen om kyrkostämma m. m., i allmänhet äfven rätt att deltaga i kyrkostämmans öfverläggningar och beslut. Å ifrågavarande båda stämmor beräknas i regel röstvärdet efter det enhvar röstägande åsatta fyrktal med viss angifven begränsning. Vid de val enligt de båda förordningarna, som å stämmorna förrättas, tillämpas ock berörda röstberäkningsgrund.

Dessa val äro i allmänhet af betydande vikt för kommunen, enär de valdes befogenhet kan vara af ganska stor omfattning. Enligt 14 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet skall kommunalstämma utse ordförande och vice ordförande. Vill kommun på landet åt fullmäktige öfverlåta att med kommunalstämmans rätt handlägga och afgöra de till stämmans behandling hörande ärenden, är sådant under vissa förutsättningar och med vissa begränsningar tillåtet, och skola dessa fullmäktige utgöras — förutom af kommunalnämndens genom val utsedde medlemmar samt ordföranden och vice ordföranden i kommunalstämman — af så många af kommunalstämman valde ledamöter, att hela antalet fullmäktige blir fyra gånger så stort som de valde medlemmarne i kommunalnämnden. Kommunalnämnden skall ju äfven af kommunalstämman utses till ett antal af minst tre, högst elfva ledamöter, hvarjämte samtidigt väljas suppleanter. Denna nämnd, som i de flesta fall utgör fattigvårdsstyrelse och hälsovårdsnämnd, tillhör att ombesörja verkställigheten af kommunalstämmans eller fullmäktiges beslut i alla de fall, där ej sådan verkställighet åt särskildt därtill utsedda styrelser eller personer blifvit uppdragen, hafva öfverinseende öfver de för särskilda verkställighetsbestyr utsedda styrelsers eller personers förvaltning, hafva tillsyn öfver vården och förvaltningen af kommunens gemensamma egendom, kassor och tillgångar, verkställa debitering och uppbörd af de till fyllande af kommu-

nens gemensamma behof beslutade utskylder samt upptaga kommunens öfriga inkomster, afgifva infordrade betänkanden uti kommunens angelägenheter samt handhafva och tillämpa de af kommunen beslutade, vederbörligen fastställda stadgar rörande sedlighet, sundhet, säkerhet och ordning inom kommunen, äfvensom allt hvad enligt allmänna författningar uti dessa eller andra ämnen varit till socknenämnds handläggning öfverlämnadt. Bland nämndens ledamöter utser kommunalstämman ordförande och vice ordförande. Till granskning af kommunalnämndens och andra af kommunalstämman tillsatta styrelsers räkenskaper och förvaltning utser stämman revisorer.

Å kyrkostämman utses kyrko- och skolråd, äfvensom särskild barnavårdsnämnd och särskild styrelse för förvaltning och vård af församlingsbibliotek, där så finnes lämpligt. Kyrkorådet tillkommer att, i afseende å hvad till religionens och sedernas vård hör, vaka öfver efterlefnaden af därom gällande författningar, att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjänsten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar samt om vårdslösad barnuppfostran, att vaka däröfver, att spridande af vilseförande läror må, såvidt möjligt är, förekommas samt kyrklig tvedräkt och söndring förhindras samt att vårda kyrkans angelägenheter. Skolrådet tillhör att utföva den vård och befattning med folkskolan, som förut varit särskild skolstyrelse uppdragen. Såväl kyrkorådet som skolrådet åligger, i hvad på hvarderas särskilda befattning ankommer, därjämte att ombesörja verkställighet af kyrkostämmans beslut i alla de fall, där ej sådan verkställighet åt vissa därtill utsedda personer blifvit uppdragen, att hafva öfverinseendet öfver de för särskilda verkställighetsbestyr af kyrkostämman utsedda personers förvaltning, att till kyrkostämman göra de framställningar och förslag, hvilka omständigheterna kunna påkalla, samt att afgifva de förberedande utlåtanden, som af kyrkostämman infordras. För räkenskapers granskning utses årligen å kyrkostämman revisorer.

De olika verksamhetsgrenar inom det kommunala lifvet, som sålunda tillkomma genom val utsedde funktionärer och delegationer, utgöra uppenbarligen väsentliga led i den kommunala själfstyrelseorganisationen. Röstgrunden vid val i allmänhet till de kommunala befattningarna på landet har alltså enligt utskottets uppfattning ett så nära samband med rösträttsgrunden öfver hufvud taget, att någon rubbning allenast af den förstnämnda ej torde böra förekomma. Vid sådant förhållande och då

förslag om ändrade rösträttsbestämmelser i allmänhet nu ej föreligger till behandling, hemställer utskottet,

1:o) att herr Erssons motion n:o 54 icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda, och

2:o) att herr Erssons motion n:r 55 icke heller må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 16 mars 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herrar *Cederberg* och *Widén* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
